

Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottopäätös: Maatalousyrittäjän vakuutuksen päättäminen automaattisesti vakuutetun saavuttaessa nk. vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan

Ratkaisu

Mela ottaa käyttöön automaattisen ratkaisumenettelyn asioissa, jotka koskevat Melan maatalousyrittäjälle myöntämän MYEL-vakuutuksen, ryhmähenkivakuutuksen, pakollisen MATA-vakuutuksen ja vapaaehtoisen vapaa-ajan MATA-vakuutuksen päättämistä automaattisesti, kun vakuutettu saavuttaa maatalousyrittäjän eläkelaisissa säädetyn nk. vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan.

Perustelut

Johdanto

Mela on arvioinut automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönoton edellytysten täyttyvän tällä käyttöönottopäätöksellä. Mela on huomionnut arvioinnissa maatalousyrittäjän eläkelaisissa (1280/2006), maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilaisissa (873/2015), hallintolaisissa (434/2003), tiedonhallintalaisissa (906/2019) sekä yleisessä tietosuoja-asetuksessa (tietosuoja-asetus (EU) 2016/679) säädetty edellytykset.

Mela katsoo seuraavaksi kuvattavilla perusteilla, että käyttöönottopäätöksen kohteena oleva ratkaisumenettely täyttää automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa koskevat edellytykset kaikilta osin.

Maatalousyrittäjän eläkelaki

Maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) 1 §:n 2 momentin mukaan maatalousyrittäjän on vakuutettava itsensä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa vanhuuden, työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta siten kuin MYEL:ssä säädetään, kun MYEL:n 2 luvussa säädetty pakollisen MYEL-vakuuttamisen edellytykset täyttyvät. MYEL 10 §:n 1 momentin mukaan maatalousyrittäjä on velvollinen ottamaan edellä tarkoitetun vakuutuksen kuuden kuukauden kuluessa MYEL:ssä tarkoitetun maatalousyrittäjätoiminnan alkamisesta. Maatalousyrittäjä liitetään samalla myös maatalousyrittäjien ryhmähenkivakuutukseen.

MYEL 13 §:n mukaan maatalousyrittäjällä on oikeus saada hakemuksesta sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin MYEL:ssä tarkoitettu vakuutus, jos hänen viltelmänsä on MYEL:ssä säädettyä vähimmäispinta-alaa pienempi, hänen työtulonsa on MYEL:ssä säädettyä työtulon alarajaa pienempi tai hän on työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä. Vapaaehtoisen vakuuttamisen edellytyksenä edellä mainituissa tilanteissa on, että maatalousyrittäjä muuten täyttää MYEL:ssä tarkoitetut edellytykset. Edellä selostettua sovelletaan myös maatilatalouden työhön osallistuvaan maatalousyrittäjän perheenjäseneseen, jolle ei makseta palkkaa. Vapaaehtoiseen MYEL-vakuutukseen ei liity ryhmähenkivakuutusta.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävää maatalousyrittäjätoimintaa koskevan MYEL 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan MYEL ei koske maatalousyrittäjän toimintaa, joka

jatkuu sen kalenterikuukauden jälkeen, jolloin vuonna 1957 tai sitä ennen syntynyt maatalousyrittäjä täyttää 68 vuotta, vuosina 1958–1961 syntynyt maatalousyrittäjä täyttää 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntynyt maatalousyrittäjä täyttää 70 vuotta (vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja).

Koska MYEL ei siis koske maatalousyrittäjän toimintaa, joka jatkuu sen jälkeen, kun maatalousyrittäjä saavuttaa nk. vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan, maatalousyrittäjän MYEL-vakuuttamisen edellytykset eivät enää täyty vakuutetun saavutettua edellä tarkoitettua ikärajan. Kun MYEL-vakuuttamisen edellytykset eivät enää lain mukaan täyty, tulee Melan päättää vakuutetun MYEL-vakuutus ao. iän täyttämisen perusteella. Jos on kyse pakollisesta MYEL-vakuutuksesta, päätetään samalla myös henkilön ryhmähenkivakuutus, jonka voimassaolo perustuu pakollisen MYEL-vakuutuksen voimassaoloon.

Maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilaki

Maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain (MATAL) 5 §:n 1 momentin mukaan maatalousyrittäjälle, jolle vahvistetaan MYEL:n mukainen pakollinen MYEL-vakuutus, vahvistetaan samalla samalle ajalle ja samasta maatalousyrittäjätyöstä myös MATAL:n mukainen pakollinen työajan vakuutus. Saman pykälän 3 momentin mukaan vakuutetun pakollinen MATA-vakuutus päättyy, kun hänen pakollinen MYEL-vakuutuksensa päättyy.

MATAL 124 §:n 1 momentin mukaan MATAL:n mukaisesti pakollisesti vakuutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus liittää vakuutukseensa vapaa-ajan tapaturmavakuutus.

MATAL 128 §:n 1 momentin mukaan vapaa-ajan vakuutus päättyy irtisanomisesta riippumatta silloin, kun maatalousyrittäjällä ei ole enää voimassa MATAL 5 §:n mukaista pakollista työajan vakuutusta.

Koska vakuutetun pakollinen MATA-vakuutus voi olla voimassa vain, kun hänellä on pakollinen MYEL-vakuutus, päätetään vakuutetun pakollinen MATA-vakuutus samalla, kun päätetään vakuutetun pakollinen MYEL-vakuutus vakuutetun saavuttaessa MYEL:ssä säädetyn nk. vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Jos vakuutetulla on voimassa MATAL:n mukainen vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus, päättyy sekin samalla, kun vakuutetun pakollinen työajan MATA-vakuutus päätetään, koska vapaa-ajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen edellytyksenä on, että vakuutetulla on voimassa työajan MATA-vakuutus.

Melalla on siis suoraan lakiin perustuva velvollisuus päättää edellä mainitut vakuutukset, kun vakuuttamisen edellytykset eivät enää täyty vakuutetun saavuttaessa MYEL:ssä säädetyn nk. vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan.

Hallintolain edellytykset automaattiselle päätöksenteolle

Asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset

Hallintolain 53 e §:n 1 momentin perusteella automaattisesta ratkaisusta on kyse silloin, kun asiankäsittelyn päättävä ratkaisu tehdään automaattisella tietojenkäsittelyllä ilman, että ratkaisun tarkastaa ja hyväksyy luonnollinen henkilö. Mainitun

pykälän 2 momentin mukaan asian voi ratkaista automaattisesti, jos siihen ei sisälly seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut. Automaattisen ratkaisemisen on perustuttava sovellettavan lain ja etukäteisen harkinnan perusteella laadittuihin käsittelysääntöihin.

Tämän käyttöönottopäätöksen kohteena oleva automaattinen ratkaisumenettely täyttää hallintolain 8 b luvussa asian automaattiselle ratkaisemiselle asetetut vaatimukset. Mela on tunnistanut, että tässä automaattisessa ratkaisumenettelyssä tehtäviin vakuutusten päättämissiin ei liity tapauskohtaista harkintaa. Automaattinen ratkaisumenettely perustuu suoraan lainsäädäntöön ja täyttää automaattisen ratkaisumenettelyn edellytykset tältä osin.

Automaattinen ratkaisumenettely perustuu Melan ennalta laatimiin käsittelysääntöihin. Käsittelysäännöt ohjaavat asian käsittelyä ja automaattista ratkaisemista. Käsittelysäännöt on laadittu niin, että automaattinen ratkaisumenettely johtaa kussakin automaattisesti ratkaistussa asiassa MYEL:n, MATAL:n ja muun sovellettavan lain mukaiseen lopputulokseen. Käsittelysäännöissä on määritelty tilanteet, jolloin asian käsittely ja ratkaisu siirtyy luonnolliselle henkilölle. Asia siirtyy käsittelysäännöissä määritellyn mukaisesti luonnollisen henkilön käsiteltäväksi, kun asian asianmukainen selvittäminen sitä vaatii.

Automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytys

Hallintolain 53 f §:n 1 momentin mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö, johon ratkaisu on kohdistettu, voi kaikilta osin vaatia siihen oikaisua maksutta hallintolain 7 a luvun mukaisella oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella, joka käsitellään päätöksen tehneessä viranomaisessa tai sen kanssa samaan rekisterinpitäjään kuuluvassa viranomaisessa.

Asianosaisella on oikeus hakea maksutta oikaisua valittamalla automaattisessa ratkaisumenettelyssä tehdystä päätöksestä, jolloin luonnollinen henkilö Melassa tutkii oikaisuvaatimuksen. Menettely täyttää siten hallintolain 53 f §:n edellytykset.

Automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittaminen

Hallintolain 53 g §:n 1 momentin perusteella hallintopäätöksestä on käytävä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti, sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla.

Melan automaattisessa ratkaisumenettelyssä tehtävään hallintopäätökseen merkitään tieto siitä, että asia on ratkaistu automaattisessa ratkaisumenettelyssä. Lisäksi päätökseen merkitään Melan verkkosivun osoite, josta tämä käyttöönottopäätös on saatavilla.

Tiedonhallintalaissa säädetyt edellytykset automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotolle ja käytölle

Tehtäväjaon ja käsittelysääntöjen dokumentointi

Tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentin mukaan tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako on dokumentoitava. Mela on dokumentoinut tehtäväjaon erilliseen asiakirjaan.

Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaan on varmistettava, että automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt dokumentoidaan riittävän selkeästi ja kattavasti niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa. Käsittelysäännöistä on käytävä erityisesti ilmi, miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti sekä miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta.

Mela on laatinut tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaisen käsittelysääntödokumentaation, josta ilmenee tämän käyttöönottopäätöksen kohteena olevan automaattisen ratkaisumenettelyn toiminta. Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaisen käsittelysääntödokumentaation sisällön lainmukaisuus on tiedonhallintalain 28 a §:n 3 momentin mukaisesti tarkastettu ja dokumentaatio on hyväksytty. Mela säilyttää hyväksytyä käsittelysääntödokumentaatiota vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Mela on tiedonhallintalain 28 a §:n 4 momentin mukaisesti varmistanut, että laaditun käsittelysääntödokumentaation sekä asian ratkaisemiseen käytettävien tietojärjestelmien toteutusten perusteella voidaan vähintään viiden vuoden ajan asian ratkaisemisesta osoittaa, millä käsittelysäännöillä yksittäinen asia on ratkaistu automaattisesti ja missä vaiheissa luonnollinen henkilö on osallistunut asian käsittelyyn.

Laadun varmistaminen, laadunvalvonta ja virhetilanteiden käsittely sekä tietojen käyttö

Tiedonhallintalain 28 b §:n mukaan ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja menettelyä käytön aikana muutettaessa on varmistettava, että menettely vastaa tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota eli menettelystä laadittuja käsittelysääntöjä. Lisäksi on varmistettava, että automaattisesti laadituissa asianosaiselle annettavissa asiakirjoissa käytetään hyvää kieltä ja että laadun varmistamisen keskeiset toimenpiteet on dokumentoitu.

Mela on varmistanut, että ratkaisumenettely vastaa Melassa laadittuja käsittelysääntöjä testaamalla menettelyn kattavasti. Lisäksi Mela on varmistanut, että automaattisesti laadittavat päätökset perustuvat hyvään kielenkäyttöön. Tehdyt laadunvarmistustoimenpiteet on dokumentoitu laadunvarmistusta ja laadunvalvonnan toimenpiteitä koskevaan erilliseen dokumenttiin. Kyseisen automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvarmistuksesta vastaava henkilö on nimetty.

Tiedonhallintalain 28 c §:n mukaan automaattisesti ratkaistavien asioiden laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä on valvottava. Säännöksessä on myös säädetty riskienhallinnasta sekä havaittujen virheiden korjaamiseen liittyvän menettelyn suunnittelemisestä.

Mela on dokumentoinut laadunvarmistuksen ja laadunvalvonnan toimenpiteitä koskevaan erilliseen dokumenttiin ratkaisumenettelyä koskevan riskienkartoituksen, laadunvalvonnan suunnitelman sekä tehdyt laadunvalvontatoimenpiteet. Kyseisessä

dokumentissa on myös kuvattu, miten mahdolliset virheet korjataan ja dokumentoidaan.

Laadunvalvonnan suunnitelma on laadittu tehdyn riskikartoituksen pohjalta. Laadunvalvontaa toteutetaan pääsääntöisesti seuraamalla tietojärjestelmien toimivuutta. Ratkaisujen sisällöllistä virheettömyyttä seurataan pääsääntöisesti tekemällä satunnaisotannalla otostarkastuksia. Kyseessä olevan automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta ja virhetilanteiden käsittelystä vastuussa oleva henkilö on nimetty.

Tiedonhallintalain 28 f §:n mukaan riskiarvioinnin perusteella on varmistettava, että automaattisessa ratkaisemisessa hyödynnettävien tietojen ajantasaisuus ja virheettömyys varmistetaan asianmukaisin teknisin toimenpitein.

Mela on arvioinut automaattisessa ratkaisemisessa hyödynnettävien tietojen ajantasaisuutta ja virheettömyyttä laatimissaan käsittelysäännöissä sekä tekemällään riskiarvioinnilla. Mela on toteuttanut tarpeelliseksi arvioidut tekniset toimenpiteet, jotka edistävät asiankäsittelyssä hyödynnettävien tietojen laatua.

Tiedottaminen

Mela tiedottaa tiedonhallintalain 28 e §:ssä tarkoitetulla tavalla asioiden automaattisesta ratkaisemisesta, automaattisen ratkaisumenettelyn käytön perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeisistä tiedoista verkkosivuillaan osoitteessa mela.fi/ratkaisumenettely. Samalla sivulla julkaistaan myös voimassa oleva käyttöönottopäätös. Käyttöönottopäätöksen sekä tietoa automaattisesta ratkaisumenettelystä voi saada myös soittamalla Melan asiakaspalveluun. Edellä mainitussa osoitteessa on Melan asiakaspalvelun yhteystiedot.

Tietosuojalainsäädäntö

Automaattisten päätösten tekeminen

Luonnollisten henkilöiden asioihin kohdistuvan automaattisen päätöksenteon pitää täyttää myös tietosuoja-asetuksen mukaiset edellytykset.

Tietosuoja-asetuksen 22 artikla edellyttää kansallista lainsäädäntöä automatisoitujen yksittäispäätösten tekemisestä. Automaattista päätöksentekoa koskevan kansallisen lainsäädännön oikeusperusta on hallintolain 8 b luvussa ja tiedonhallintalain 6 a luvussa. Lainsäädännöllä on vahvistettu suojatoimet, joita automaattisessa päätöksenteossa noudatetaan. Tässä käyttöönottopäätöksessä tarkoitetussa ratkaisumenettelyssä tehtävät päätökset perustuvat lakiin ja täyttävät tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaiset edellytykset.

Tietosuoja-asetuksen mukaan automaattisia päätöksiä koskeviin suojatoimiin kuuluu muun muassa se, että rekisteröidyllä on oikeus vaatia, että ihminen osallistuu tietojen käsittelyyn. Tietosuoja-asetuksen edellyttämä suojatoimi toteutuu tässä käyttöönottopäätöksessä tarkoitetussa ratkaisumenettelyssä siten, että rekisteröity voi hakea valittamalla oikaisua hänelle annettuun päätökseen.

Rekisteröidyn informointi

Rekisterinpitäjän informointivelvollisuudesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tietosuoja-asetuksen 12, 13 ja 14 artiklassa. Rekisterinpitäjän on suoraan tietosuoja-asetuksen perusteella informoitava rekisteröityä automaattisesta päätöksestä. Tietosuoja-asetuksen informointisääntelyn tarkoituksena on, että rekisteröity saa kattavan ja selkeän kuvan henkilötietojen käsittelyn kokonaisuudesta. Tähän sisältyy velvollisuus informoida rekisteröityä etukäteen asioinnin alkuvaiheessa siitä, että päätös asiassa on mahdollista tehdä automaattisesti.

Mela on ottanut automaattisessa ratkaisumenettelyssä huomioon rekisteröidyn informointia koskevat säännökset. Melan automaattisessa ratkaisumenettelyssä tehtävään päätökseen merkitään tieto siitä, että asia on ratkaistu automaattisessa ratkaisumenettelyssä. Vakuutettu saa tarvittavat tiedot automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä Melan verkkosivuilta. Verkkosivuilla on asioiden automaattista ratkaisemista koskeva sivu, jossa kerrotaan automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä Melassa. Tämän lisäksi Melan verkkosivuilta löytyvissä tietosuojaselosteissa ja asiakirja-julkisuuskuvauksessa on informoitu automaattisten ratkaisumenettelyjen käytöstä.

Tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi

Tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa säädetään tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista. Mainitun artiklan 3 kohdan a alakohdan perusteella tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi on tehtävä erityisesti silloin, kun henkilön henkilökohtaisia ominaisuuksia arvioidaan automaattisen käsittelyn avulla, järjestelmällisesti ja kattavasti, ja arvio johtaa päätöksiin, joilla on oikeusvaikutuksia tai jotka muuten vaikuttavat henkilöön merkittävästi.

Mela on laatinut ja hyväksynyt tietosuoja-asetuksen mukaisen vaikutustenarvioinnin, jossa on myös arvioitu automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja käyttöä.

Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Käyttöönottopäätös perustuu seuraaviin asiakirjoihin:

- tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tehtäväjakoja koskeva asiakirja
- tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettu käsittelysääntödokumentaatio
- tiedonhallintalain 28 b §:n 3 momentissa tarkoitettu laadunvarmistamista ja tiedonhallintalain 28 c §:n 2 momentissa tarkoitettu laadunvalvontaa koskeva dokumentaatio

Säilytysaika

Jos automaattinen ratkaisumenettely poistetaan käytöstä, Mela säilyttää tämän käyttöönottopäätöksen sen jälkeenkin vähintään viiden vuoden ajan. Määräaika alkaa poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta. Säilytysaika perustuu tiedonhallintalain 28 d §:n 3 momenttiin.

Muutoksenhaku

Tähän käyttöönottopäätökseen ei saa hakea muutosta (oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 2 momentti).

Yhteystiedot

Käyttöönottopäätökseen liittyvistä asioista saa lisätietoja osoitteesta mela.fi/ratkaisumenettely. Voit olla myös yhteydessä Melan asiakaspalveluun käyttöönottopäätökseen liittyvistä asioista puh. 029 435 2650.

Käyttöönottopäivämäärä ja päätöksen tekemisen ajankohta

Päätöksen tekemisen ajankohta on 13.09.2024.

Käyttöönottopäivä on 01.01.2021.

Automaattisen ratkaisumenettely on otettu käyttöön ennen lain 488/2023 voimaantuloa.

Tieto päätöksentekijästä

Päätöksen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotosta teki Melan vakuutus-, lomitusta- ja työkykypalveluista vastaava johtaja Päivi Wallin.